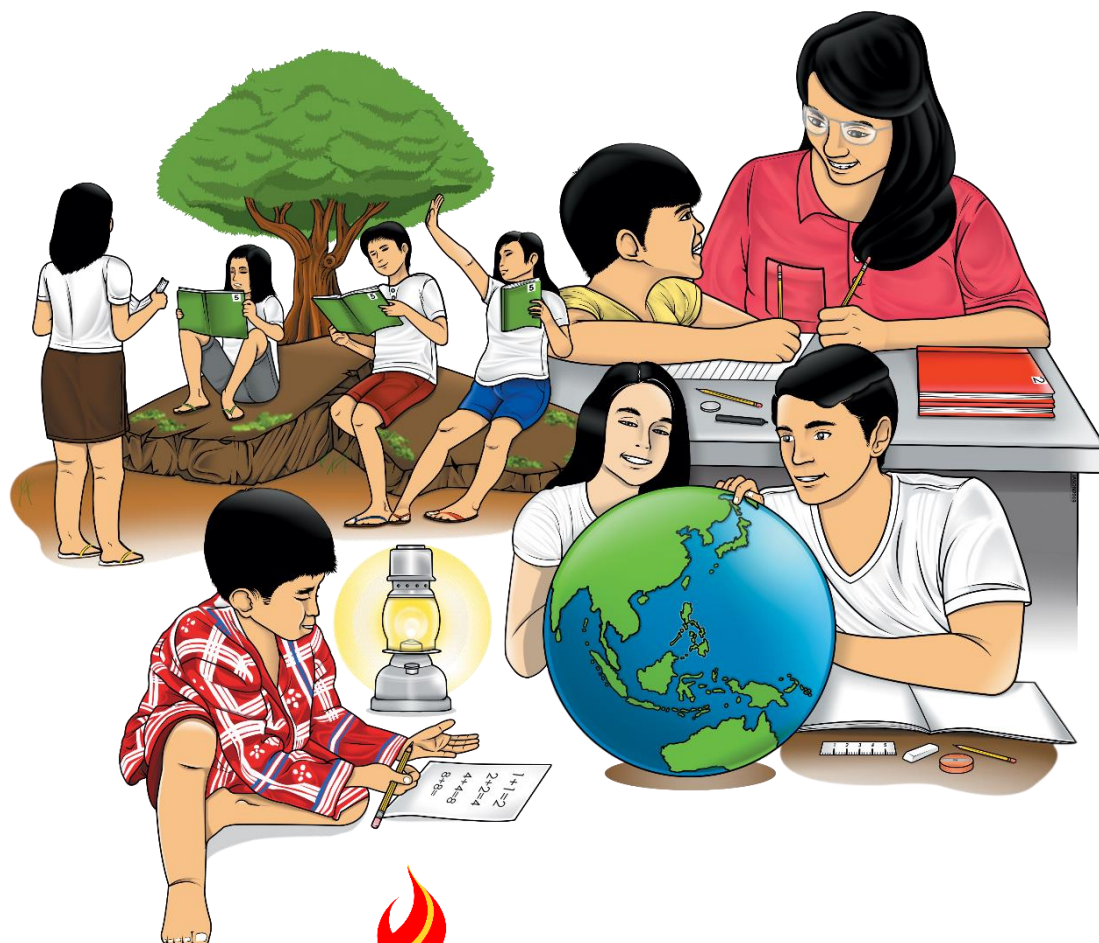

MTB-MLE

Una nga Graduhan – Modyul 1: Paghatag hin Komento o Reaksyon

PAG-AARI NG PAMAHALAAN
HINDI IPINAGBIBILI

Aradman *(Alamin)*

Pagkahuman hine nga leksyon, ginlalauman nga maipapakita mo an imo interes hin pamati ngan pagbasa hin isturya ngan makakahatag hin komento o reaksiyon.

MT2OL-Ia-6.2.1

Inadman *(Subukin)*

Panurundon: Basaha ngan intindiha hin maupay an istorya. Ihatag an imo komento o reaksiyon ha masunod nga mga pakiana.

Pagbulig ha Igkasitawo

Tungod han pandemya nga COVID 19, damo nga sapit han balay ni AJ an nawarayan hin pakabuhi ngan yana nanginginahanglan hin bulig. Karuyag niya bumulig kaupod an iya mga kasangkayan nga may sadang ha panginabuhi pinaagi hin pagtirok hin bugas, mga de-lata ngan medisina. Malipayon hira nga nakapag-paangbit hira han ira bulig ngadto han kadam-an.

1. Ha imo kasabot, sakto ba an ginbuhat ni AJ?
 - a. oo
 - b. diri
 - c. pwede
2. Ha imo pagkita, hino an mas kinahanglan naton buligan ha panahon han pandemya han COVID-19?
 - a. mga pobre nga pamilya

- b. mga riko nga pamilya
- c. waray angay buligan

3. Ano an katuyuanan nira AJ han iya ginbuhat?

- a. para makilala han mga tawo
- b. para makabulig han igkasitawo
- c. para ipasikat nga hira riko o mayaman

4. Labot han pagigin mabinuligon ni AJ, ano pa an iya iba nga kinaiya?

- a. hambog
- b. mapahinatas-on
- c. mabinuligon

5. Kon usa ka nga mayda kay katigayunan ha kinabuhi, ipapaangbit mo ba liwat ha iba an mga grasya nga imo nakakarawat? Kay ano?

- a. Diri, tungod nga kay may nakarawat naman hira nga ayuda o bulig tikang ha gobyerno.
- b. Diri, tungod nga akon ito gingul-an.
- c. Oo, tungod nga hira an mas nanginginahanglan.

Paghatag hin Komento o Reaksyon

Usa nga maupay nga libangan an pagbasa. Ginpapahalu-ag hini an inadman han tawo. Mayda panahon nga kon ano an imo binasa, nabatian ngan nakita imo ini ginpapaangbit ha iba.

An paghatag hin reaksiyon han binasa usa nga pagpahamtang han kalugaringon nga opinyon o ideya. Pwede kita maruyag o diri han mga butang nga aton nabasa o nabatian. Anoman an aton reaksiyon, nahibabaro kita hin pagpaursa han aton hibaro mahitungod hin iba-iba nga mga butang.

Hibarue naton kon paunan-o mo mahibabaruan an paghatag hin komento o reaksiyon ha durudilain nga sitwasyon. Mabubuhat mo ba ine?

Panumdum

Panurundon: Batuna hin Tama o Diri an mga pamulong subay han imo komento o reaksiyon.

- _____ 1. Malipayon ba an tawo kon nalilipay?
- _____ 2. Sakto ba an ginbuhat han tawo nga gindayaw?
- _____ 3. Makusog ba nga gin lalamba an bata nga gintapik la han nanay?
- _____ 4. Mabinuligon ba an bata nga nabulig ha iya igkasi tawo?
- _____ 5. Nakita ba niya an butang nga iya nasiplatan?

Diskubreha

Panurundon: Basaha an istorya ngan intindiha hin maupay.

Mga Bata nga Magbinuligon

Timprano nga nagluto hi Mana Josefa para han iya mga anak nga masulod ha eskwelahan. “Jessa, Jobel, pagmata na, mga anak. Bangin kamo maurhi ha eskwela,” hangyo ni nanay.

Nagtima ha pag eskwela an magbugto. Kahuman kumarigo, nagliwan hira han ira malimpyo nga uniporme. Nagsul-ot hira han malimpyo nga medyas ngan sapatos. Gin andam nira an ira mga gamit ha eskwelahan. Nangaon anay an magbugto han pamahaw antis hira lumakat.

Pag-abot ha eskwelahan, nahitapuan nira hi Gng.Mendoza. “Maupay nga aga, Gng. Mendoza,”an siring ni Jessa ngan Jobel. “Maupay man liwat nga aga ha iyo mga bata,” baton han ira maestra. Samtang naglalakat na hira, nakita nira an usa nga bata nga babayi nga napakulob. Ira ini gin daop ngan gin buligan. Tungod nga nasamaran an tuhod han bata, gindara ini ha klinika.

Malipayon an magbugto nga nakabulig hira. Diri maaram an magbugto nga nagkikinita an ira maestra sanglit gin pasalamatan hira.

“Ginkakalipay ko kamo. Maupay kamo nga susbaranan han iyo ig kasi eskwela,” siring han maestra samtang ginkakaptan an sugbong han magbugto.

Adman ‘ta (Suriin)

May ada kita mga eksperyensiya nga pareho han usa nga nabasa nga istorya. Maaram ka ba bumulig ha imo igkasitawo? Pwede an sitwasyon nga imo nabasa mahitabo na ha imo. Pakadi, balik kita han aton istorya ngan paghatag hin reaksyon ha mga sitwasyon.

Panurundon: Batuna an masunod nga mga pakiana dida han nabasa nga istorya. Lidongi an letra nga naabuyon han imo reaksyon.

1.Ha imo pag banabana kay ano nga kinahanglan magmata hin timprano hira Jessa ngan Jobel?

- a. tungod nga maglilimpyo hira han balay
- b. tungod nga maeskwela hira ha eskwelahan
- c. tungod nga ig - uupod hira ni iya nanay ha merkado
- d. tungod nga magluluto hira han pagkaon para pamahaw

2. Kun ikaw hi Jessa ngan Jobel, ano an imo bubuhaton kon makatapo mo an imo maestra?
 - a. maiwas ako han akon maestra
 - b. dadad- on an iya gamit ngan kukumustahon
 - c. mag- iiba ako hin agihan
 - d. diri ko hiya aasihon

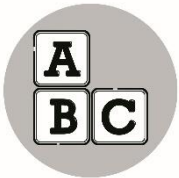
3. Kay ano nga kinahanglan pirme busog an eskwela/bata kon nasulod ha eskwelahan?
 - a. para diri hiya nangangaro hin pagkaon
 - b. para madali hiya mahibaro
 - c. para damo an iya masurat
 - d. para diri na hiya mag reses

4. Kon makakita ka hin usa nga bata nga napakulob, ano an imo bubuhaton?
 - a. bubuligan pagtukdaw ngan dadad- on ha klinika
 - b. diri aasihon tungod nga urhi hiya ha klase
 - c. sisidngan ko hiya nga bumuhat bangin hiya maurhi ha klase
 - d. papabay-an ngan diri bubuligan an bata

5. Kun ikaw an bata nga gin buligan, ano an imo bubuhaton?
 - a. Sisidngon nga kunta diri na kamo bumulig.
 - b. Sisidngan nga kaya ko an akon kalugaringon.
 - c. Damo nga salamat han iyo pagbulig.
 - d. Waray anuman.

Pahinumdom para han Magtuturtdo
Basaha hin maupay an istorya ngan
sitwasyon han masunod nga mga buruhaton.
Bubuhaton ini han mga eskwela.

Mga Buruhaton

Buruhaton 1:

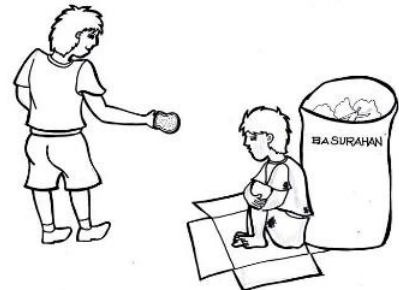
Panurundon: Ano nga pangandaman an ginbuhat nira
Jessa ngan Jobel basi masunod an mga panurundon han
eskwelahan? Butangi ini hin tsek (✓).

- _____ 1. Sumulod ha klase han tama nga oras.
- _____ 2. Nagdara hin mag-upay nga mga uyagan.
- _____ 3. Gin- ayos an mga gamit ha eskwelahan.
- _____ 4. Nagbalon hin mga magrasa nga pagkaon.
- _____ 5. Nagliwan hin malipyo nga uniporme, medyas
ngan sapatos.

Buruhaton 2:

Panurundon: Pagdrowing hin malipayon 😊 nga nawong kun tama an komento o reaksyon ngan masulub-on ☹ nga nawong kun diri.

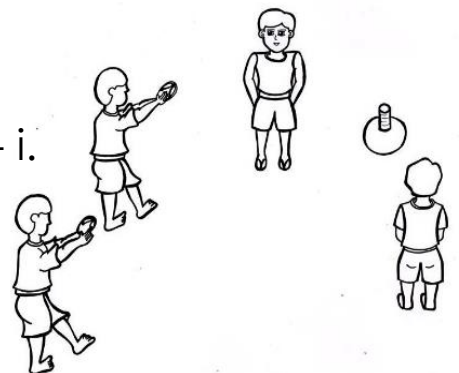
1. Gin - tagan hin pagkaon an makililimos.

2. Nag - aambi ako ha mga kalagsan.

3. Nag uuyag ako kaupod an akon mga kasangkayan ngada hit kagab-i.

4. Naglalabog ako han mga basura ha salug.

5. Nabulig ako paglimpyo ha balay.

Buruhaton 3:

Panurundon: Basaha an mga sitwasyon ngan lidongi an letra nga tama ha imo komento o reaksiyon.

1. Samtang kamo nag- uuyag, nabuong mo an masitera han tanaman ni imo nanay. Ano an angay mo buhaton?
 - a. itatago an buong nga masitera
 - b. mapalit hin bag-o nga masitera
 - c. magsusumat ako kan nanay ngan maaro hin pasaylo
 - d. isusumat ko kan tatay

2. Waray ka balon kay waray makasulod hi imo tatay ha trabaho. Ano dawla an maupay nimo buhaton?
 - a. gagamiton an natirok nga kwarta ha imo alkansiya
 - b. diri na ako maeskuwela
 - c. maaro ako hin balon ha akon kaklase
 - d. mangangaro ako hin pagkaon ha akon sangkay

3. Ha COVID-19, damo nga tawo an naapektuhan. Maaram ka damo an iyo gin tirok nga pagkaon. Ano an imo bubuhaton basi makabulig ka?

- a. pababay-an nga magutom an iba nga mga tawo
- b. magkikita nala han balita mahiunong han COVID-19
- c. sisidngon ko an akon mga kag - anak nga bumulig ha iba
- d. maghahatag ako nga diri maaram an akon kag-anak

4. Nakita mo nga nahulog an mga bitbit nga gamit han imo maestra. Ano an imo bubuhaton?

- a. madalagan ako tipauli
- b. kikitaon ko la nga puruton niya an iya mga gamit
- c. madaop ako ngan bubuligan ko hya han pagdara han iya mga gamit
- d. tatawagon ko an akon klasmeyt para buligan an maestra

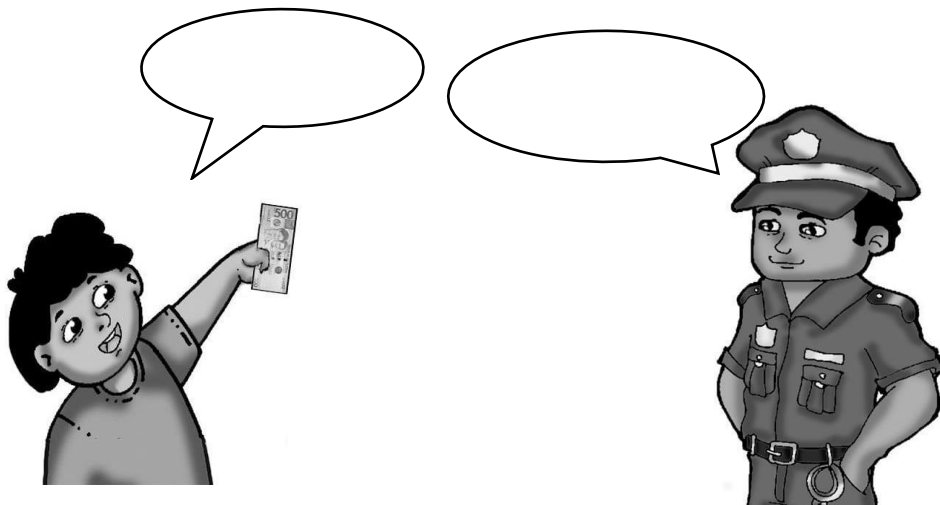
5. Damo an imo mga bado nga diri na naigo ha imo. Ano an Imo bubuhaton?

- a. itatago ha kabinet
- b. ilalabog ha basurahan
- c. ibabaligya para magkakwarta
- d. ipapanhatag an mga bado nga diri na gin susulot.

Buruhaton 4:

Panurundon: Kitaa ngan basaha an komiks istrip paghatag hin halipot nga reaksiyon.

Hi Junjun nakapurot hin kwarta samtang hiya naglalakat. Nagpinakiana hiya han mga tawo piro waray an tag iya hini nga kwarta. Nagdesisyon hiya nga ighatag ini ha pulis para bilngon an tag iya hini nga kwarta. Isurat an pwede pag istoryahan ni Junjun ngan han pulis.

Buruhaton 5

Panurundon: Igdrowing an kasingkasing (❤️) ha bagis subay ha tama nga reaksiyon nga angay mo buhaton.

1. May dara nga pagkaon hi nanay. Nagsiring hiya nga tunga-on para han imo manghod nga bugto.
_____ a. Tutungaon ko an pagkaon hin iksakto kadako
_____ b. Tutungaon ko an pagkaon piro mas dako an akon kontra han iya.
2. Nagtitinangis an usa nga bata. Nawawara hiya ha **mall**.
_____ a. Sisidngon ko ha iya nga umuli na.
_____ b. Uupdan ko hiya ha gwardiya han mall para bilngon an iya kaupod.

3. Umabot tikang ha trabaho hi imo tatay.

_____ a. Diri ko hiya aasihon padayon la ako mag-uuyag.

_____ b. Maambi ako ngan aandaman ko hiya hin makakaon.

4. Pirmi nabaha ha amon lugar. Damo an kanal nga barado hin plastik ngan basura.

_____ a. Maglalabog ako hin mga basura ha kanal.

_____ b. Diri ako maglalabog hin basura ha kanal.

5. Nakita mo nga tigda la gin agawan hin uyagan an bata nga nag-uuyag ha parke.

_____ a. Dadaupon ko hiya ngan paiiwason.

_____ b. Dadaupon ko hiya para sidngon nga ibalik an uyagan.

Buruhaton 6

Panurundon: Isurat an **Tama** kun sakto an reaksiyon nga ginbuhat ngan **Dire** kun diri sakto

_____ 1. Mayda bata nga nanlilimos ha atubangan han balay nira Gabriel. Gin daop niya an bata ngan ginduso hin makusog.

_____ 2. Ginbulong hin maupay ni Doktor Escudero an mga magsakit

_____ 3. Diri tinuyo nga natamakan han usa nga lagas nga babaye an tiil ni Vanessa. Makusog nga gumuliat hi Vanessa ngan nag- isog.

_____ 4. Diri karuyag bumayad ni Wilson han iya utang. Kon hiya gin susuktan diri ini niya gin- aasi.

_____ 5. Nahadlok gud hi Jazzy hin ayam. Dagmit ini niya nga gin tabrog pahirayo kan iya kuya Gabo.

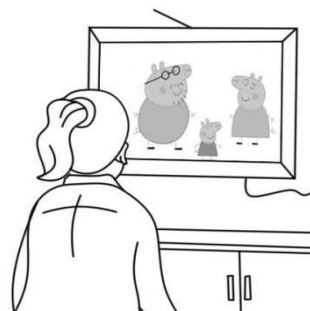
Buruhaton 7

Panurundon: Ihatag an imo komento o reaksyon ha masunod nga sitwasyon. Isurat an imo baton ha bagis o linya.

1. May sakit hi Jonas. Nadiri hiya pag inom han bulong nga waray reseta han doktor.

2. Kada gab-i nagkikita la gihapon hi Clarissa hin telebisyon. Ginpapakaturug na hiya ni iya nanay piro nadiri hiya pagsugot.

3. May ada gin palusad nga programa nga “Clean and Green” ha iyo eskwelahan para magin malimpyo an kalibungan.

4. Nagbabaktas kada adlaw hi Lolita pakadto ha eskwelahan. Naghihirot hiya paggasto han kwarta para han iya pamasahi.

5. Nahipakdol hi Mana Luisa samtang hiya naglalakat.

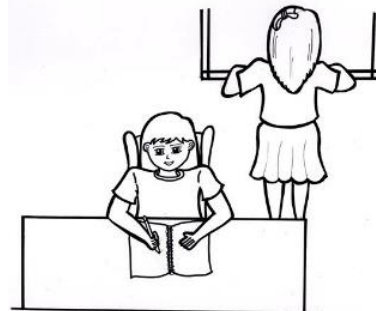
Buruhaton 8

Panurundon: Basaha an mga pamulong. Pili-a an sakto nga komento o reaksyon dida han ladawan han mga masunod nga sitwasyon.

1. Naabutan mo nga nagtitinuok an imo manghod nga bugto. Diri hiya maaram mag anser han iya buruhaton hiunong ha Matematika. Ano an imo bubuhaton?

b.

2. Naghatag an imo maestra hin buruhaton ha balay nga igpapasa kinabuwasan. Gin imbitar ka han imo sangkay nga kumadto ha "Birthday Party". Ano an imo bubuhaton?

a.

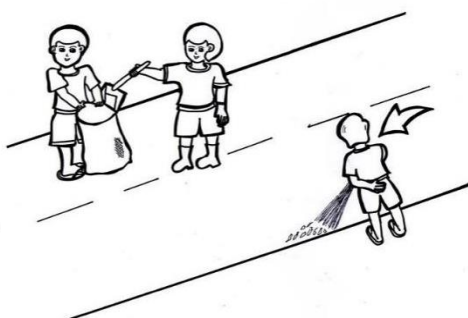

b.

3. Kaapi ka han Samahang Scout ha iyo eskwelahan. Ginsarabutan han grupo nga magkaada hin "Clean Up Drive" ha iyo barangay. Ano an imo bubuhaton?

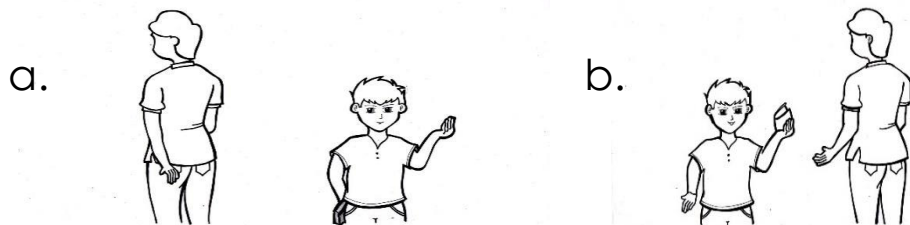
a.

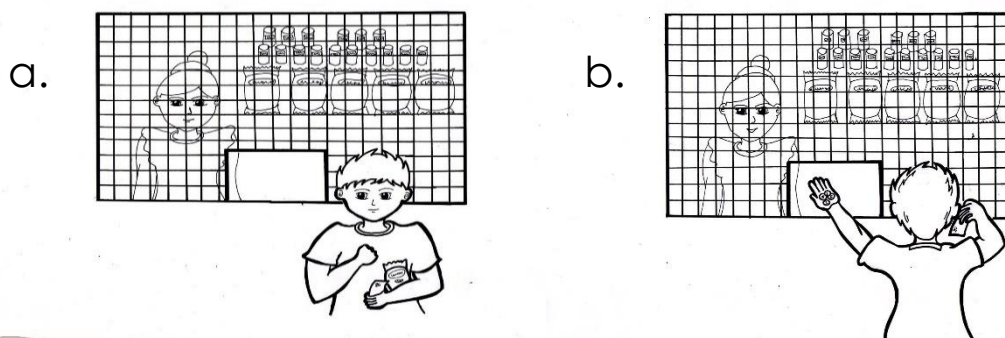
b.

4. Samtang naglalakat ka tikadto ha eskwelahan, nakita mo nga nahulog an pitaka han usa nga babayi. Ano an imo bubuhaton?

5. Pumalit hi Christian hin tinapay ha tindahan. Tilakat na hiya nasabtan niya nga sobrado an gin hatag nga sukli han tindera. Ano an imo bubuhaton?

Akon Nahibaruan

Subay han aton gin-adman, ano an importante nga butang an imo nahibaruan?

An paghatag hin komento o reaksyon amo in importante ha bisan ano nga imo nabasa ug nabatian, nakuntra man ine o nauyon para mapahalawig ug matagan hin duon an mga ideya nga gin papahamtang. Makakabulig ba ine ha imo para madugngan an imo hibaro? Kay ano?

Akon Mabubuhat

Panurundon: Pili-a ha Hanay B an tama nga reaksiyon tikang ha mga sitwasyon nga aada ha Hanay A.

A

1. Napiraw ka kay may gin kadtuan ka nga katitirok. May klase ka kinabuwasan.
2. Reses na piro nakaon ka pa ha kantina.
3. Gintawag ka han imo maestra kay damo an mga kurumos nga papel ha ilarom han imo lingkuran.
4. Malipayon nag-iistorya an imo mga klasmeyt. tigda tumunog an bell.
5. Natanggal an butones han imo polo o blusa.

B

- a. Ginlalabog ko ha basurahan an mga parot nga akon ginkaunan.
- b. Magpapapukaw ako para makasulod ako.
- c. Ipapadayon ko nala an istorya kahuman han klase.
- d. Ipapakabit ko anay an butones sano ako sumulod.
- e. Pupuruton ko an mga sarang ha ilarom han desk/ lingkuran.

Pagsukol han Nahibaruan

Panurundon: Basaha an mga sitawasyon. Lidongi an letra nga tama o sakto an komento o reaksyon.

1. Karuyag mo pumalit ha tindahan piro waray ka kwarta. Kumadto ka ha kwarto piro nakaturog hi imo nanay.
 - a. Makuha ako hin kwarta ha pitaka ni nanay.
 - b. Huhulaton ko nga mahimangno hi nanay.
 - c. Mahuram ako kwarta ha akon tita.

2. Usa kagab-i, umuli an imo tatay nga may dara nga pasalubong. Gintunga niya ini ha iyo nga magburugto piro ikaw nala nga usa an nagmamata.
 - a. Uubuson ko an ngatanan nga pagkaon. Diri man hira maaram.
 - b. Ihahatag ko ha ira kinabuwasan an pagkaon.
 - c. Sisidngon ko nga waray pasalubong hi tatay.

3. Tapos na an reses. Gin upod ka han imo klasmeyt pag-uyag ngan diri na mabalik ha klase. Ano an imo sisidngon?
 - a. "Diri ako, may klase pa kita".
 - b. "Sige, kadna pag urugyag kita".
 - c. "Sige, sibu- sibuyay anay kita".

4. Pareho kamo gin babalhas nga magbugto ha pag-uyag han **badminton**. Nag-unahay kamo ha pagsulod ha banyo para kumarigo.
 - a. Iduduso ko hiya kay mas dako ako ha iya.
 - b. Pauunahon ko nala hiya pagkarigo.

c. Isusumat ko hiya kan nanay.

5. Pareho kamo hin uyagan han imo klasmeyt. Piro mas bag-o an iya. Usa ka beses nag -uyag kamo ngan nahibayaan ha iyo balay an iya uyagan.

a. An daan nga uyagan an akon ig - uuli ha iya.

b. An ungod niya nga uyagan an akon ig- uuli.

c. Susumatan ko hiya nga waray hiya nahibayaan nga uyagan.

Kadugangan nga Buruhaton

Panurundon: Basaha ngan pag-admi an masunod nga dayalogo.

Kuya Gabo: Usa nga maupay nga pananglitan an pagpapakita han imo gugma ha imo igkasitawo sugad han paghatag hin donasyon para maipakita ha ira an imo pag-ugop ngan paghigugma.

Papa JC: Higugmaa naton an aton igkasitawo sugad han paghigugma naton ha aton kalugaringon. Mas nanginginahanglan hira han angay maihatag ha ira nga bulig.

Ate Jazzy: Diri ako natuod nga an ngatanan nga gin tatagan waray gud hira. Nangangaro hira kay tungod higara hira maglaum ha iba.

Ihatag an iyo komento o reaksiyon ha masunod nga mga pakiana.

1. Kay ano nga kinahanglan naton buligan an aton igkasitawo?

2. Ha imo paghunahuna, hino an mas maswerte, an naghahatag o an gintatagan? Kay ano?

Mga Baton

Inadman	1. a 2. a 3. b 4. c 5. c				
Panunmdom	1. Tama 2. Tama 3. dili 4. Tama 5. Tama				
Mga Buruhaton					
Buruhaton 1	1. ✓ 2. ----- 3. ✓ 4. ----- 5. ✓				
Buruhaton 2	1. ☹ 2. ☹ 3. ☹ 4. ☹ 5. ☹				
Buruhaton 3	1. c 2. a 3. c 4. c 5. d				
Buruhaton 4	kakarawton an ngatanan nga baton basta may koniksyon ha komiks istrip				
Buruhaton 5	1. ♠ a 2. ♠ b 3. ♠ b 4. ♠ b 5. ♠ b				
Buruhaton 6	1. Dire 2. Tama 3. Dire 4. Dire 5. Tama				
Buruhaton 7	(kakarawton an baton na may tama na reaksyo)				
Buruhaton 8	1. a 2. b 3. a 4. b 5. b				
Kadugangan nga Buruhaton	(kakarawton an baton nga may tama na reaksyon)				
Diskubreha	1. b 2. b 3. b 4. a 5. c				